

6. ULUSLARARASI 17. ULUSAL

HEMŞİRELİK KONGRESİ

"Hemşirelik Bakımında Fark Yaratmak"

19 - 21 Aralık 2019

The Ankara Otel / ANKARA

ÖZET KİTABI

BİR VAKIF ÜNİVERSİTESİ'NDE HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ 1. VE 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SİGARA, ALKOL VE MADDE KULLANIM NEDENLERİ

Müge Ölçen¹, Şeyda Saydamlı¹, Merve Bat Tonkuş¹

¹İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul

Bir maddenin istenilen keyif, zevk gibi etkilere ulaşmak için kullanılması sürecinde ortaya çıkan fizyolojik ve birtakım psikolojik problemlere rağmen madde alımının devam etmesi; bırakma isteğine rağmen bırakılamaması, madde miktarının gittikçe artırılması ve maddeyi alma isteğinin durdurulamaması durumu olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışma, bir vakıf üniversitesindeki Hemşirelik Bölümü 1. ve 4. Sınıf öğrencilerinin sigara, alkol ve diğer bağımlılık oluşturan maddeleri kullanma sıklığını ve kullanmaya başlama nedenlerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, belirtilen süre içerisinde hemşirelik eğitimi alan 116 öğrenci, örneklemini ise, araştırmaya gönüllü olarak katılan 86 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri, tarafımızca hazırlanmış demografik özellikleri 20 soru; sigara, alkol, uyuşturucu madde kullanımlarına ilişkin 40 soru) anket formu ile toplanılmıştır. hastaların ve hasta yakınlarına yönelik “anket formu” ve “durumluluk kaygı ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde ise SPSS 22 istatistik paket programı kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sigara, alkol, madde, hemşirelik bölümü öğrencisi

GİRİŞ VE AMAÇ

Bağımlılık Kavramı

Bağımlılık; bir maddenin istenilen keyif, zevk gibi etkilere ulaşmak için kullanılması sürecinde ortaya çıkan fizyolojik ve birtakım psikolojik problemlere rağmen madde alımının devam etmesi; bırakma isteğine rağmen bırakılamaması, madde miktarının gittikçe artırılması ve maddeyi alma isteğinin durdurulamaması durumu olarak tanımlanmaktadır. Türkiye’de ve dünyada tütün, alkol, uyuşturucu madde kullanım yaşı gittikçe düşmekte ve kullanım oranları gün geçtikçe artmaktadır. Bağımlılık, kişinin bedensel, ruhsal ve sosyal hayatını olumsuz yönde etkilediğinden toplumsal bir sorun olarak nitelendirilmektedir (<https://www.yesilay.org.tr/tr/bagimlilik/bagimlilik-nedir> , Erişim tarihi:11.02.2019).

Bağımlılık yapıcı madde kullanımının çoğunlukla sigara ile başladığı ve zamanla bireylerin diğer bağımlılık yapıcı maddeleri kullanmaya yöneldikleri görülmektedir. Sigara, alkol ve madde kullanımı, bireylerde bağımlılık gelişmesine neden olmaktadır. Bağımlılık; sigara, alkol ve madde kullanan bireylerin ortaya çıkan ve hayatlarına yansıyan fizyolojik ve psikolojik problemlere rağmen madde kullanmaya devam etmesi, bırakma isteğine rağmen bırakamaması, madde miktarının artırılması ve madde alma isteğinin durdurulamaması durumudur.

Gençlerde Madde Kullanımına Sebep Olan Etkenler

Sosyo Kültürel Etmenler; Gelir düzeyinin düşük olması ve işsizlik, suç oranının fazlalığı, madde kullanım oranlarının yüksek olması ve kabul görmesi, azınlık olmak, ırkçı ayırım, kültürel olarak aşağılanma, sağlık ve sosyal yardıma ulaşmakta kültürel ve dil sorunlarıyla karşılaşma olması (Güler, A., 2008, s, 17).

Aile; Ailede madde kullanımı, çocuk istismarı ve ihmali olması, antisosyal ya da ruhsal hastalığı olan aile bireyleri, parçalanmış, boşanmış aileler, ebeveyn kaybı, baskıcı (ya da aşırı koruyucu, kollayıcı) veya ilgisiz aile yapısının olması (Baloğlu, Ö., 2015, s, 171).

Genetik Etmenler; sigara, alkol ve diğer maddeleri kullanan ebeveynlerin çocuğu olanlarda alkolizme yatkınlık 3 kat daha fazladır (Baloğlu, Ö., 2015, s, 170)

Erken dönem davranış sorunları; saldırganlık, sosyal ilişkilerin azalması, duygularını ifade etmede zorluk yaşama, stresi tolere yetisinin düşük olması, özgüven eksikliği, aşırı tepkisellik, kendini kontrol etmede güçlük yaşamak (Güler, A., 2008, s, 17).

Gençlik dönemi sorunları; okul başarısızlığı, şiddet içeren davranışlarda bulunma, suç işlemeye yatkınlık, içe dönüklük, çeşitli maddeler kullanıyor olma, erken korunmasız cinsel ilişki, işsizlik, işsizlik korkusu, ruhsal sorunlar, intihar düşüncelerinin olması (Güler, A., 2008, s, 17).

Çalışmanın amacı, bir vakıf üniversitesindeki Hemşirelik Bölümü 1. ve 4. Sınıf öğrencilerinin sigara, alkol ve diğer bağımlılık oluşturan maddeleri kullanma sıklığını ve kullanmaya başlama nedenlerini belirlemektir.

Yöntem : Çalışma tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmanın evrenini araştırmanın yapıldığı vakıf üniversitesinde 2018-2019 eğitim öğretim yılında eğitim alan hemşirelik bölümü 1. ve 4. sınıf öğrencileri toplam 116 öğrenci, örnekleme ise araştırmaya gönüllü olarak katılan 86 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler 60 sorudan oluşan (demografik özellikleri araştıran 20 soru; sigara, alkol, uyuşturucu madde kullanımlarına ilişkin 40 soru) anket formu ile toplanılmıştır. Öğrencilere isim ve soy isim yazmak zorunda olmadıkları belirtilerek gizlilik ilkesine uyulmuştur. Verilerin analizinde SPSS 22.00 istatistik paket programı kullanılmıştır.

Bulgular

Tablo 1.Katılımcıların İlk Sigara Deneyimlerine Göre Dağılımları

Hiç sigara içtiniz mi?	n	%
Cevap vermeyen	3	3,5
Evet	41	47,7
Hayır	42	48,8
Toplam	86	100,0
Sigara deneyimle nedeniniz?	n	%
Cevap yok	50	58,1
Özenme	7	8,1
Merak	23	26,7
Aile sorunları	2	2,3
Alkolle birlikte kullanım	1	1,2

Kişisel sorunlar	2	2,3
Stres	1	1,2
Toplam	86	100,0

Katılımcıların %41,9'u 1. sınıf, %58,1'i 4. sınıf öğrencisidir ve %76,7'si kadın, %23,3'ü erkektir. Katılımcıların %47,7'si "Hiç sigara içtiniz mi?" sorusuna "Evet" cevabını vermiştir. %11,6'sı aktif olarak sigara içmektedir. Sigara içme nedenleri için %8,1'i özentî, %26,7'si merak, %4,6'sı aile/kişisel sorunlar, %2,1'i stres/alkolle birlikte kullanımın keyif verdiğini ifade etmiştir. "Sigara deneyimleme sebebiniz" sorusuna hiç yanıt vermeyen %58,1'lik kesim ise sigara içmiyor olarak değerlendirilmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Katılımcıların Sigara Hakkındaki Bilgilerine Göre Dağılımı

Sigara sağlığa zararlıdır.	n	%
Evet	85	98,8
Fikrim yok	1	1,2
Toplam	86	100,0
Sigara içenlerin ömrü içmeyenlere göre kısadır.	n	%
Evet	70	81,4
Hayır	11	12,8
Fikrim yok	5	5,8
Toplam	86	100,0
Sigara içilen ortam bebekler ve çocuklar için zararlıdır.	n	%
Evet	86	100,0
Sigara akciğer kanserinin en önemli nedenidir.	n	%
Evet	84	97,7
Hayır	2	2,3
Toplam	86	100,0

Hamile iken sigara içmek bebek için risklidir.	n	%
Evet	86	100,0
Sigara içmek cinsel gücü azaltır.	n	%
Evet	62	72,1
Hayır	4	4,7
Fikrim yok	20	23,3
Toplam	86	100,0

Araştırmada, katılımcıların %98,8'i sigarayı zararlı bulduğunu belirtmiş. 'Sigara içenlerin ömrü içmeyenlere göre kısadır' yargısına %81,4'ü ve 'Sigara içmek cinsel gücü azaltır' yargısına %72,1'i evet cevabını vermiştir. 'Sigara içilen ortam bebekler ve çocuklar için zararlıdır' ve "hamile iken sigara içmek bebek için risklidir" yargılarına bütün katılımcılar evet (%100,0) yanıtını vermiştir. Katılımcıların %97,7'sine göre sigara akciğer kanserinin en önemli nedenidir (Tablo 2).

Tablo 3. Katılımcıların Alkol Kullanımlarına Göre Dağılımları

Hiç alkol kullandınız mı?	n	%
Evet	28	32,5
Hayır	58	67,4
Toplam	86	100,0
Alkol kullanma/deneme nedeniniz?	n	%
Kullanmıyorum	61	70,9
Merak	7	8,1
Arkadaş etkisi	5	5,8
Cesaretimi arttırdığı için	1	1,2
Keyif aldığım için	12	14,0
Toplam	86	100,0
Ne sıklıkla alkol kullanıyorsunuz?	n	%
Kullanmıyorum	65	75,6
Haftada birkaç gün	1	1,2
Ayda birkaç gün	5	5,8

Özel günlerde	15	17,4
Toplam	86	100,0

Katılımcıların %32,5'i en az bir kere alkol kullanmıştır ve kullanım nedeni olarak; %14,0 keyif aldığı için, %8,1 merak, %5,8 arkadaş etkisi sebebiyle kullandıkları cevabının verildiği görülmüştür. Kullanıcıların %17,4'ü özel günlerde, %5,8'i ayda birkaç gün alkol tükettiğini belirtmiştir (Tablo 3).

Tablo 4. Katılımcıların Alkol Hakkındaki Bilgilerine Göre Dağılımı

Alkol kullananlarda karaciğer yetmezliği görülür.	n	%
Görülür	78	90,7
Görülmez	1	1,2
Fikrim yok	7	8,1
Toplam	86	100,0
Alkol kullananlarda mide ülseri görülür.	n	%
Görülür	75	87,2
Fikrim yok	11	12,8
Toplam	86	100,0
Alkol kullananlarda kalp hastalığı görülür.	n	%
Görülür	67	77,9
Görülmez	1	1,2
Fikrim yok	18	20,9
Toplam	86	100,0
Alkol kullananlarda kanser görülür.	n	%
Görülür	65	75,6
Görülmez	3	3,5
Fikrim yok	18	20,9
Toplam	86	100,0

Alkol kullananlarda toplumda uyumsuzluk görülür.	n	%
Görülür	81	94,2
Görülmez	2	2,3
Fikrim yok	3	3,5
Toplam	86	100,0
Alkol kullananlarda cinsel güç azalır.	n	%
Görülür	58	67,4
Görülmez	5	5,8
Fikrim yok	23	26,7
Toplam	86	100,0

Katılımcılara göre, alkol kullanan kişilerde; karaciğer yetmezliği (%90,7), mide ülseri (%87,2), kalp hastalığı (77,9), kanser (%75,6) sinir sistemi hastalığı (%88,4) ve toplumla uyumsuzluk görülür (%88,4), cinsel güç azalır (%67,4) (Tablo 4).

Tablo 5. Katılımcıların Uyuşturucu Maddeler Hakkındaki Bilgilerine Göre Dağılımı

Yüksek doz madde kullanımı solunumun durmasına neden olur.	n	%
Doğru	82	95,6
Fikrim yok	4	4,7
Toplam	86	100,0
Yüksek doz madde kullanımı öldürür.	n	%
Doğru	84	97,7
Yanlış	1	1,2
Fikrim yok	1	1,2
Toplam	86	100,0
Madde, bağımlılığa neden olur.	n	%

Doğru	85	98,8
Yanlış	1	1,2
Toplam	86	100,0
Madde, ruhsal bozukluklara neden olur.	n	%
Doğru	86	100,0
Madde, damardan kullanıldığında AIDS vb. hastalıkların bulaşmasına sebep olabilir.	n	%
Doğru	74	86,0
Yanlış	3	3,5
Fikrim yok	9	10,5
Toplam	86	100,0
Bağımlılığı olan kişilerde dengesiz ruh halleri ve saldırganlık görülür.	n	%
Doğru	86	100,0
Bağımlılarda sosyal çevreye ve hobilere ilgisizlik vardır.	n	%
Doğru	86	100,0
Bağımlılarda yalan söyleme vardır.	n	%
Doğru	82	95,3
Yanlış	4	4,7
Toplam	86	100,0

Katılımcıların %7,0'si en az bir kez bağımlılık yapıcı madde kullandıklarını ve kullananların %3,5'i merak, %3,6'sı arkadaş önerisi ile ve keyif verdiği için kullandıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların; %95,6'sına göre yüksek doz madde kullanımı solunumun durmasına, %98,8'ine göre madde kullanmak bağımlılığa, %97,7'sine göre madde kullanmak lme%86,0'ına göre maddenin damardan kullanımında AIDS bulaşmasına, %95,3'ne göre madde bağımlılarda yalan söylemeye, %100'ne (tamamına) göre madde ruhsal bozukluklara, saldırganlık ve sosyal çevreye karşı ilgisizliğe, sebep olur (Tablo 5).

Sonuç : Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre katılımcıların %47,7'si en az bir kez sigarayı, %32,5'i ise alkolü denemiştir. Katılımcıların %11,6'sı düzenli sigara içmektedir, sorumlulukları arttığında sigara kullanımının da arttığı, çay, kahve ve arkadaş ortamında içilen sigaranın en vazgeçilmez olduğunu ifade ettikleri bulunmuştur. Bağımlılık yapıcı madde kullanan %7,0 katılımcının merak ettikleri ve arkadaş teklifi nedenleriyle maddeyi denedikleri saptanmıştır.

Hemşirelerin davranışlarının toplumu da etkilediği göz önüne alınarak ve bu konuda topluma yönelik bağımlılık yapan maddeler konusunda eğitim verecek olan çoğunluğu adölesan grubunu oluşturan üniversitede öğrenim gören hemşirelik bölümü öğrencileri için özel bağımlılık eğitimleri verilmeli sigara, alkol ve diğer bağımlılık yapıcı maddeleri kullanmayı bırakmaları veya kullanmaya başlamamaları sağlanmalıdır. Bağımlılık yapıcı madde kullanım miktarını azaltmak ve bu maddelerin kullanımını önlemek koruyucu bir halk sağlığı yaklaşımı ile mümkün olur Bağımlılığı önleme stratejileri arttırılmalı, hem bireysel hem ailevi hem de sosyal gruplara yönelik geliştirilmelidir.